

REGIONALNO PLANIRANJE I GEOGRAFIJA U BELGIJI*

OMER TULIPPE, Liège

Regionalno planiranje je danas u većini zemalja postalo sastavni dio rada državne upravne organizacije.

Svaki rad na regionalnom planiranju oslanja se na terensko istraživanje (»survey regional), tj. regionalno snimanje). Organizacija naučno-istraživačkog rada u svrhu dobivanja potrebnih saznanja nije u svim zemljama jednaka. U Belgiji, Administracija za urbanizam i regionalno planiranje (prikjučena Ministarstvu javnih radova i obnove) nije raspolagala kvalificiranim stručnjacima za tu vrstu posla. Zbog toga se obratila naučnim ustanovama radi suradnje u naučno-istraživačkom radu, odnosno za naučno anketiranje. Služba tzv. Survey National pristupila je izradi regionalne podjele Belgije na osnovu postojeće dokumentacije i kriterija sabranih u »Atlasu Nacionalnog Surveya«.¹

Treba istaći da tako stvorena regionalna podjela Belgije na teritorijalne jedinice u svrhu regionalnog planiranja ima provizoran karakter. To je samo radna hipoteza. Razumije se da, u procesu naučno-istraživačkog rada, postojeća regionalna podjela mora doživjeti mnogo izmjena u skladu s novim saznanjima. Bez obzira na vrijednost postojeće podjele, ugovori o naučno-istraživačkom radu sklopljeni su za gotovo sve teritorijalne jedinice belgijskog državnog prostora.

Iako grupe s kojima su sklopljeni ugovori, nisu uniformne, redovito glavno značenje imaju urbanisti i članovi univerzitetskih ustanova — predstavnici naučnih disciplina. U svakoj se grupi nalazi jedan ili više geografa s različitih belgijskih univerzitetskih geografskih instituta. Umjesto prikaza naučne aktivnosti geografa u svim radnim grupama, ograničit ću se na opis aktivnosti geografa u studijskoj grupi, u kojoj su sudjelovali geografi univerziteta u Liègu.

* Ovo je predavanje održano u Geografskom društvu Hrvatske. Originalni naslov rada »Amenagement régional et géographie en Belgique« nije preveden kao »regionalno uređenje« nego je upotrijebljen kod nas uobičajeni termin »regionalno planiranje« iako on ima drugo, odnosno određenije značenje od francuskog »uređenja«. Osnova regionalnom planiranju je kod nas, kao i drugdje u svijetu, detaljno proučavanje i upoznavanje geografske stvarnosti određenog prostora i njegovo »uređenje« u svrhu najracionalnijeg iskorišćavanja i organizacije društvenog života (o p. p r e v.)

¹ Ovu sam podjelu komentirao na konferenciji posvećenoj regionalnoj ekonomiji, održanoj god. 1959. u Kazimierzu (Poljska), što objavljuje Zbornik radova spomenute konferencije.

Treba istaći da će uskoro biti moguće prikazati sadržaj i opseg primijenjene geografije u Belgiji.² Naime, od početka 1960. god. državna administracija za urbanizam i regionalno planiranje organizira svaki mjesec sastanke radnih grupa s kojima su sklopljeni ugovori. Na tim se sastancima iznose planovi rada pojedinih grupa i o njima se diskutira. Cilj tih sastanaka je uspostava što tješnje koordinacije u programu radova.

Razumije se da ne treba imati velikih iluzija o rezultatima svake težnje za uniformizacijom rada. Raznovrsnost strukture pojedinih regija, bilo industrijskih, bilo ruralnih, uvjetovala je velike varijacije u koncepcijama organizacije rada u regionalnim istraživanjima.

Na jednom primjeru regionalnog istraživanja bit će vidljiva koncepcija organizacije rada i uloga geografa na univerzitetu u Liègeu.

U referatu na Međunarodnom kongresu u Washingtonu 1952. god., u okviru komisije za regionalno planiranje pod predsjedništvom J. Gottmana dao sam detaljnu analizu doprinosa geografa i Liègea na proučavanju industrijske regije Liègea.³ U ovom članku želio bih dati sličnu analizu rada belgijskih geografa na regionalnom proučavanju agrarnog kraja Donjeg Luxemburga ili jurskog područja pariškog bazena na belgijskom teritoriju, koji se katkada naziva belgijska Lorraine.⁴

Naučna ekipa s kojom je sklopljen ugovor za proučavanje Donjeg Luxemburga, bila je bez urbanista. U cilju uspješnog naučno-istraživačkog rada stvorena je organizacija »Centar studija Donjeg Luxemburga« ili C. E. B. L. u kojoj su sudjelovali geografski seminar univerziteta Liège, sociološki institut istog univerziteta i ekonomski institut univerziteta u Louvainu (»Centre d'Etude et de Recherche en Economie et Gestion des Entreprises de l'Université de Louvain«). Na taj su način prvi put u Belgiji tri bazne discipline za regionalno planiranje: geografija, sociologija i ekonomija organizaciono povezane u svrhu uspješnog regionalnog studija Donjeg Luxemburga. Raspodjela posla između predstavnika ovih triju disciplina bila je prvi važan i delikatan problem.

Uloga »ekonomskog« i »socijalnog« danas je nesumnjivo značajnija u cjelokupnom kompleksu nastojanja usmjerenih na dobrobit čovječanstva. Zbog toga se redovito upravo sociologiji i ekonomskim naukama pridaje ekskluzivna ili bar dominantna uloga, što je često na štetu drugih naučnih disciplina, a osobito geografije. Osim toga, još jedna novost potaknula je problem odnosa geografije prema sociologiji i ekonomskim naukama. Sve donedavno, regionalni naučno-istraživački rad

² Na Međunarodnom je kongresu u Stockholmu, sekcija za primijenjenu geografiju formirala preporuku za organizaciju diskusije u cilju preciziranja opsega i sadržaja primijenjene geografije na slijedećem Geografskom kongresu 1964. godine.

³ O. Tullippe. La Géographie et les géographes au service de la Planification régionale en Belgique. Cahiers de la Fondation Nationale des Sciences Politiques, no 32, pp. 41-101, Paris, 1952.

⁴ Analizu rada na spomenutoj problematici prikazao sam u predavanjima održanim na univerzitetima u Zagrebu, Ljubljani i Beogradu u maju 1960., te u vidu referata na Međunarodnom kongresu u Stockholmu u kolovozu 1960. O toj problematici objavio sam članak pod naslovom »Les géographes au service de la Planification régional en Belgique« u Tijdschrift voor Economische en Sociale geografie, No 6 juin 1960. pp. 129-133.

i regionalno planiranje imali su glavni zadatak da utvrde pojase (»zoning«) teritorija, tj. da na osnovu različitog prostornog rasporeda prirodnih i društvenih karakteristika donose određene zaključke. Ovakva proučavanja polaze od prostornih razlika i imaju izrazito geografski karakter. Danas međutim u Belgiji sve više prevladava tendencija šireg proučavanja. Osim »zoninga« sve veće značenje dobiva proučavanje funkcija pojedinih regija s naročitim obzirom na njihov budući, perspektivni razvoj. Upravo zbog tih »funkcionalnih« tendencija sociologija i ekonomske nauke dobile su osobit značaj u naučno-istraživačkom radu kao osnovi za regionalno planiranje. Cilj naučno-istraživačkog rada za regionalni »survey« Donjeg Luxemburga jest upravo spoznaja funkcija tog prostora i njegovih dijelova. Zbog toga je od velike važnosti bila međusobna raspodjela dužnosti između predstavnika geografije, sociologije i ekonomije u okviru ekipe C. E. B. L. Bojazni o teškoćama te međusobne raspodjele dužnosti, koje su postojale u početku, pokazale su se kao neopravdane. Raspodjela je izvršena s lakoćom i bez ikakvih nesuglasica i nejasnoća u pogledu kompetencija pojedinih disciplina. Udio geografa u općem planu naučno-istraživačkog rada, koji ovdje donosim, vrlo je značajan.⁵ Treba istaći da su u okviru C. E. B. L. geografi pozivali na suradnju također i druge specijaliste, predstavnike prirodnih nauka, kao pedologe, geologe, hidrologe, fitosociologe, agronome i šumare.

Bit i osobine našeg rada vide se iz plana istraživanja:

Prvi dio: Analiza osnovnih struktura — I. Fizičko-geografska osnova. — Reljef, nagibi, zavale i padine, odvodnjavanje i ispiranje. Ova istraživanja fizičko-geografske sredine treba da pruže saznanja potrebna za izgradnju naselja, prometnih linija i industrije⁶.

II. Transformirana fizičko-geografska osnova. — 1. Javni servis — ceste, željeznice, dalekovodi, plinovodi, vodovod, PTT, klaonice, kanalizacija. Istraživanje cjelokupne slike komunalne opremljenosti naselja bilo je izvršeno od strane geografa. Utvrđeno je da komunalna opremljenost naselja zaostaje u usporedbi s gustoćom naseljenosti i potrebama stanovništva.

2. *Geografski položaj i prometne veze.* — Analiza geografskog položaja i prometnih veza Donjeg Luxemburga osobito je važna u sadašnje vrijeme primjene Zajedničkog evropskog tržišta. Donji Luxemburg je promatran kao dio šireg industrijskog područja Lorraine, jer se na njegovu teritoriju nalazi nekoliko visokih peći.

3. *Geografske mikrorregije.* — Terensko proučavanje različitih elemenata pejzaža (reljef, tlo, vegetacioni pokrov, šume, neplodna zemljišta, kulture, travnjaci, parcelarna struktura, tipovi naselja), osnovano na analizi agrarno-statističke dokumentacije, omogućilo je geografima da izdvoje 19 mikrorregija. To su male homogene cjeline agrarnog prostora svaka s posebnim problemima. Ta podjela omogućuje preciznu lokalizaciju različitih problema i prijedlog za odgovarajuće rješavanje.

⁵ U ovom sam članku prikazao rad geografa prema klasifikaciji u L. J. Le Bret, J. M. Albertini, R. Caillot, C. Celestin, R. Delprat. Le guide pratique de l'enquête sociale IV. L'enquête en vue de l'aménagement régional. Presses universitaires de France, Paris 1958.

⁶ Hidrološka proučavanja povjerena su jednom geohidrologu kao i geološka anketa (litologija i pregled rudnih sirovina i mogućnosti njihove eksploatacije). Pedološka karta u mjerilu 1 : 50.000 izrađena je u državnom pedološkom kartografskom centru. Uz kartu, bio je od strane agronoma izrađen elaborat o vrijednosti pojedinih tipova zemljišta s naročitim obzirom na bonifikaciju.

III. Demografska i profesionalna struktura. — 1. *Stanovništvo — kvantitativne osobine.* — A. Apsolutni broj stanovništva, B. Gustoća stanovništva, C. Evolucija apsolutnog broja stanovništva i gustoća od 1846. god. Ove studije, povjerene geografima, istakle su različite vrste evolucije stanovništva, naročito njene negativne osobine. Dok je ukupno stanovništvo Belgije udvostručeno za posljednjih 100 godina, u Donjem Luxemburgu je broj stanovništva uvećan svega za 1/3. Današnji broj stanovnika odgovara stanju iz god. 1900. Osim toga, utvrđene su znatne razlike. Okružje Arlon je na primjer poraslo za 3%, dok okružje Virton ima danas 5% manje stanovnika nego god. 1846.

2. *Stanovništvo — kvalitativne osobine.* — A. Dobna struktura, B. Prirodno kretanje stanovništva (natalitet i mortalitet) i migracije (imigracija i emigracija). Značenje emigracije nametnulo je potrebu produbljivanja studija definitivnih migracija stanovništva. Osim numeričke analize, proučavan je geografski raspored i podrijetlo imigranata te mjesto odlaska emigranata. Sa čitavog teritorija Donjeg Luxemburga emigriralo je u toku triju godina (1954.—1957.) jedna šestina ukupnog stanovništva.

3. *Aktivno stanovništvo.* — Na osnovu posljednjeg belgijskog popisa god. 1947. geografi su proučavali aktivno stanovništvo.⁷ Promatrano po stalnom boravištu, aktivno je stanovništvo proučavano prema grupama zanimanja (primarna, sekundarna i tercijarna) što je omogućilo izdvajanje četiriju glavnih tipova općina: industrijski centri, centri tercijarne aktivnosti, agrarne općine i općine kompleksne aktivnosti.

4. *Dnevne migracije.* — Geografi su proučavali dnevne migracije prema podacima za 1947. godinu⁸ o migraciji u glavne atraktivne centre regije. Osim toga analizirane su i dnevne migracije preko granice u Francusku i Luxemburg.

IV. Socijalna struktura i životni standard.⁹

Drugi dio — Ekonomska makroanaliza — I. Osnovni podaci — U okviru ovog dijela rada geografi su obrađivali slijedeće probleme:

1. *Agrarna gospodarstva;* veličina agrarnih gospodarstava, način iskorišćivanja zemljišta, evolucija gospodarstva kroz posljednjih 10 godina. Utvrđene razlike pojedinih općina ističu koja i kakva sredstva treba predložiti za razvoj napredne poljoprivredne aktivnosti (tehnička racionalizacija, reambulacija itd.).

2. *Agrarni posjedovni režim.* Težište je stavljeno na zanimanje i lokalizaciju stalnog boravka vlasnika posjeda, što je osobito važno za ocjenu budućeg korištenja postojećih parcela.

3. *Način iskorišćivanja zemljišta.* U mjerilu 1:10.000 snimljene su sve općine područja. Svaka je parcela ucrtana onako kako se iskorišćuje (šume, kulture, livade, neplođno, izgrađene površine). Na osnovu rezultata karata korištenja zemljišta u mjerilu 1:10.000 izrađena je karta zona različitih tipova iskorišćivanja zemljišta u mjerilu 1:40.000.

4. *Sistem iskorišćivanja agrarne površine, kulture* (kvantitativna studija) i evolucija sistema iskorišćivanja od 1895. g. Opći agrarni popisi iz god. 1910., 1929., 1950. i godišnji popis god. 1958. omogućili su fiksiranje razvojnih tendencija agrikulture Donjeg Luxemburga.

⁷ Ekonomisti su vršili istu studiju aktivnog stanovništva, ali za god. 1956. na osnovu podataka sakupljenih u pojedinim općinama.

⁸ Ekonomisti to isto za god. 1956.

⁹ Ovaj dio rada bio je povjeren sociolozima. Sastojao se od slijedećih problema: snabdjevenost školama i sanitarnim ustanovama; socijalna stratifikacija; izborna i religiozna morfologija; profesionalna aktivnost i socijalni položaj žena; motivi migracija.

5. *Tipovi kultura.* Studij tipova kultura omogućio je geografima prije svega da upoznaju postojeću agrarnu tehniku. Istraživanje nije bilo ograničeno na same kulture, nego je također obuhvatio stočarstvo, materijalnu opremu i radnu snagu. Ankete, izvršene među agrarnim stručnjacima, poljoprivrednicima i u nekim najrazvijenijim zemljama zapadne Evrope, omogućile su stvaranje objektivnog suda o realnoj situaciji poljoprivrede Donjeg Luxemburga i formuliranje pogodnih sugestija za njeno unapređenje.

6. *Homogeni agrarni sektori.* Na osnovi izvjesnog broja osobina prirodne sredine (reljef, petrografska podloga, klima, šumski pokrov) i ruralnog stanovništva (agrarna djelatnost, tipovi kultura, agrarna struktura) geografi su izradili jednu interregionalnu podjelu na homogene agrarne sektore ili teritorijalne jedinice, svaku s posebnom problematikom planskog razvoja. Bez obzira na prinose, agrarnu spekulaciju, vrijednost proizvodnje i finansijski bilans posjeda, ova se podjela približuje ranije izvršenoj podjeli Donjeg Luxemburga na mikroregije, osnovanoj isključivo na fizionomiji geografskog pejzaža. Ona omogućuje grupiranje više geografsko-fizionomskih mikroregija u veće homogeno-agrarne jedinice.

7. *Agronomska anketa* (izvršena od strane agronoma) osnovana je na rezultatima gore navedenih geografskih studija navedenih od 1—6. Ova anketa ima za cilj da: a) utvrdi tehničke uvjete agrarne proizvodnje i uvjete rentabiliteta i b) preporuči nove orijentacije u vezi s uvjetima tržišta.

8. *Anketa o šumarstvu i vegetaciji.* Povjerena šumarskom specijalisti i državnom centru za opću ekologiju, ova anketa ima za cilj da: a) utvrdi postojeći raspored šuma po tipovima, b) provede opću ekološku anketu, c) prouči ravnotežu šumapoljoprivreda (u vezi s podacima geološke karte), d) izradi kartu ekonomske šume (odnosno perspektivnih šuma koje treba uzgojiti u budućnosti na osnovu elemenata izvršene ankete).

9. *Naročiti predjeli,* zaštita prirode i pejzaža te njegovo prilagođivanje društvenim potrebama (turistički putovi i ceste, istaknuti vidikovci, hoteli itd.). Ovu je analizu izvršio jedan konzervatorski stručnjak. Provedena je detaljna »inventura« naročitih predjela koji zaslužuju interes i čuvanje zbog estetskih, turističkih i naučnih razloga.

10. *Naselja i stanovi.* Ovu su anketu izvršili geografi, a njen sadržaj čine proučavanja: a) tipova položaja naselja i tipova kuća, b) struktura i opremljenost stanova, c) povećanja izgrađenih površina od 1947—1959. i današnja prenaseljenost, d) karakteristike kuća (starost, iskorisćenost i čistoća), obzirom na ljudsko stanovanje i agrarne djelatnosti (ova je anketa izvršena u suradnji s Nacionalnim institutom za stanovanje).

11. *Industrija.* Anketa o industriji izvršena je djelomično od geografa i odnosila se na: a) razmještaj industrije (u suradnji s ekonomistima), b) industrijska poduzeća 1937., 1947. i 1956. godine i c) opremu industrijskih poduzeća. Ove tri studije osiguravaju osnovne podatke o postojećoj industriji, njenom razmještaju i evoluciji. Oni djelomično omogućuju određivanje politike industrijalizacije.¹⁰

II. *Studija mogućnosti i produkcije.* Ova studija, osim onog što je gore rečeno i što se odnosi na poljoprivredu, bila je povjerena ekonomistima i sociolozima.¹¹

¹⁰ Drugi radovi u vezi s dijelom rada »Osnovni podaci« bili su podijeljeni kako slijedi: 1. sadašnje stanje agrikulturne kooperacije (sociolozi); 2. distribucija i trgovačka gustoća 1947. i 1956. (ekonomisti) i 3. turizam — ekonomske perspektive, turistička politika, rentabilnost turizma, financiranje itd. (ekonomisti).

¹¹ Podjela rada bila je slijedeća: 1. komunalne financije (ekonomisti); 2. racionalna organizacija distribucije (ekonomisti); 3. problem organizacije i upravljanja poduzeća (ekonomisti) i 4. društveni odnosi (sociolozi), i to: a) opće tehničke mogućnosti povišenja životnog standarda, b) društveni odnosi u poduzećima, c) koncepcije u vezi s napretkom regije.

III. Studija općih uvjeta razvoja — istraživanje je povjereno ekonomistima i sociolozima.¹²

IV. Tendencije i predviđanja razvoja u bližoj budućnosti — istraživanje je povjereno ekonomistima i sociolozima, šumarima i agronomima.¹³

Treći dio: Sinteza i zaključci — Sintezu cjelokupnog naučno-istraživačkog rada ili naučne ankete izradit će ekipa C. E. B. L. Geografi, sociolozi i ekonomisti izradit će prema tome zajednički prvi stadij prostornog plana Donjeg Luxemburga. Radi što boljeg rasporeda zadaća u okviru C. E. B. formirane su dvije radne grupe. Jedna, sastavljena od geografa, treba da izvrši prostorno-regionalni zoning (uz eventualnu pomoć vanjskih stručnjaka, kao agronoma, šumara, hidrologa). Druga, sastavljena od ekonomista i sociologa, treba da izvrši funkcionalno-regionalni zoning. Sekretarijat obih grupa povjeren je geografu u svrhu najpogodnije radne povezanosti i koordinacije elemenata analize.

Ovaj rad koji je u toku dat će osnovne direktive za izradu regionalnog plana koje će biti podnesene odgovornim organima državne uprave i privatnim ekonomskim predstavnicima prije posljednjeg stadija, t. j. prije izrade samog regionalnog plana.

Cetvrti dio: Regionalni plan — Nakon osnovne naučne ankete, završene sintezom i zaključcima treba da bude izrađen regionalni plan. C. E. B. L. je odlučio da izradi takav plan. U tu je svrhu osigurana suradnja urbaniste M. E. Parenta, specijaliste za regionalno planiranje arhitektonsko-urbanističke grupe L'Equerre iz Liègea (ista je grupa organizirala osnovnu naučnu anketu i izradu regionalnog plana industrijske regije Liègea, koja je spomenuta na početku ovog članka).

Državna administracija za urbanizam i regionalno planiranje ugovorila je godine 1960. s grupom L'Equerre izradu osnovne naučne ankete i regionalnog plana za čitav belgijski teritorij istočno od Meuse. Ovaj rad treba da bude izvršen na osnovu nove koncepcije prostornog okupljanja i funkcionalnog prilagodavanja koja je došla do izražaja kod osnovne naučne ankete Donjeg Luxemburga. Grupa L'Equerre osigurava suradnju univerzitetskih naučnih centara prema izloženim principima. Geografi i ekonomisti univerziteta u Liègeu već su započeli zajednički rad na novoj zadaći. Međusobnim dogovorom podijeljene su dužnosti geografa i ekonomista, uz korištenje ranijih iskustava u podjeli kompetencija.

Geografi su, slično kao i kod rada na osnovnoj naučnoj anketi Donjeg Luxemburga, preuzeli zadaće naučno-istraživačkog rada »Osnovnih struktura«. Za drugi dio rada (»Makroekonomska analiza«) geografi su mjestimično koordinirano s ekonomistima prihvatili izradu sljedećih studija: 1. industrijsko-obrtna proizvodnja, njene tendencije; horizontalna ili prostorna analiza (geografi); vertikalna analiza: tipovi poduzeća, njihova koncentracija, radna snaga, kvalitativni aspekti, proizvodnja tržište (geografi i ekonomisti); 2. agrarna proizvodnja i njen razvoj (geografi i agronomi); 3. proizvodnja anketirane regije u nacionalnoj proizvodnji (geografi); 4. vanjska i unutrašnja tržišta, pravci razmjene (geografi); 5. Nezaposlenost (geografi);

¹² Podjela rada bila je sljedeća: 1. ekonomske mikroregije (ekonomisti), 2. zone izohrona (ekonomisti), 3. otpor promjenama (sociolozi), 4. stav prema reambulaciji i agrarnoj kooperaciji (sociolozi), 5. krediti i olakšice financiranja (ekonomisti), 6. indeks nacionalnog dohotka uspoređen s nacionalnim standardom (sociolozi), 7. troškovi života (sociolozi).

¹³ Podjela rada bila je sljedeća: 1. perspektive mlade generacije (sociolozi), 2. predvidivi razvoj aktivnog stanovništva i perspektive zaposlenosti (ekonomisti), 3. ekonomski aspekti agrikulture (agronomi i šumari).

6. Sinteza i zaključci: rekapitulacija ekonomskih osnova, tendencije i predviđanja (kratkoročna i dugoročna) u vezi s potrebama i proizvodnjom, hipoteze evolucije ekonomske strukture (kratkoročne, srednje i dugoročne).

*
* *
*

Ovaj kratki prikaz jasno pokazuje da je naša struka u Belgiji u vidu primijenjene geografije direktno uključena u praktični rad u službi zajednice. Slično značenje ima geografija i u brojnim drugim zemljama.

Zadaće i metode primijenjene geografije sve se više uvećavaju i razvijaju. Ovaj je razvoj zadaća i metoda, međutim, različit u pojedinim zemljama kao i u različitim regijama istih zemalja. Upravo ta »elastičnost« primijenjene geografije istaknuta je na Međunarodnom kongresu u Stockholmu u kolovožu 1960. Kao jedan od predsjedavajućih u sekciji za primijenjenu geografiju na kongresu u Stockholmu, ja sam predložio učesnicima da se u pojedinim zemljama, u organizaciji geografskih nacionalnih komiteta, organiziraju konferencije u cilju utvrđivanja nekih osnovnih pitanja za slijedeći kongres 1964. godine, i to:

1. Preciziranje sadržaja i opsega primijenjene geografije na osnovu iskustva u radu brojnih zemalja:

2. Utvrđivanje programa dopunskih studija namijenjenih geografima koji se žele posvetiti primijenjenoj geografiji kao svojoj užoj struci;

3. Izrada popisa radnih mjesta u pojedinim zemljama, koja treba da preuzmu izobraženi stručnjaci primijenjene geografije.

Ovaj je prijedlog bio podržan od većine učesnika kongresa te će kao preporuka generalne skupštine Internacionalne geografske unije biti objavljen u Biltenu Internacionalne geografske unije (U. G. I.).

U interesu geografije i geografa valja se nadati da će ta preporuka naići na opći odaziv u svim zemljama.

S francuskog preveo V. Rogić

AMENAGEMENT REGIONAL ET GÉOGRAPHIE EN BELGIQUE

par O. Tulippe

Les équipes d'aménageurs procédant aux enquêtes régionales préparatoires aux plans d'aménagement des régions belges comprennent des urbanistes et des universitaires de disciplines diverses dont toujours un ou plusieurs géographes.

Dans le présent article, il est donné — sur la base d'expériences vécues ou en cours — l'inventaire de la part attribuée à la géographie dans les enquêtes régionales auxquelles ont participé — ou participent — les géographes diplômés de l'Université de Liège. Cela permet de se faire une opinion très nette sur la façon dont les tâches ont été réparties de commun accord entre les trois disciplines de base de toute enquête régionale: la géographie, la sociologie et les sciences économiques. Quelques précisions sont données aussi sur la part revenant à d'autres spécialités: géologues, pédologues, hydrologues, agronomes et forestiers. Le présent exposé con-

state enfin que les géographes belges ne sont pas seulement mêlés aux enquêtes régionales, mais que leur rôle et leur intervention en Belgique va même jusqu'à l'établissement des plans d'aménagements régionaux.

En guise de conclusion, il est fait état de ce que la géographie appliquée se manifeste différemment d'un pays à l'autre. C'est cette constatation qui a conduit la Section de Géographie Appliquée du Congrès International de Géographie de Stockholm de proposer à l'Assemblée Générale de L'union Géographique Internationale en fin de Congrès de recommander aux géographes de tous les pays d'organiser des réunions nationales en vue: 1°) de préciser les contours et le contenu de la géographie appliquée; 2°) d'établir le programme des études complémentaires à imposer aux géographes qui désirent faire carrière dans la géographie appliquée; 3°) de faire par pays l'inventaire des débouchés offerts à ces géographes.